

מבול מים

SEU
DILUVIUM AQVARUM
UNIVERSALE,

Adnventibus ad Auram Philosophis,

Sub

A U R A

VIRI

Admodum Reverendi atq; Celeberrimi,

M. ISAACI ב"ר יצחק

Orient. Ling. Professoris Regii
& Ordinarii.

In

Auditorium Superius,

candidis Φιλοσόφαις

Horis solitis,

Prid. Non. Nov. A. properantism.DC.XC.IX.
examinandum

deducit

MICHAEL J. SADELIUS, Aust. Fin.

Exc. apud Jo. L. Wallium.

Le. Erik Gyllenberni

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

Summæ Fidei

VIRO,

IN CHRISTO

Reverendissimo Patri ac Domino

DN. JOHANNI

GEZELIO,

S.S. Theologiæ DOCTORI consum-
matissimo, excellentissimo,

Inclytæ Diœces. Aboënsis EPISCOPO
eminentissimo,

Academiæ ibid. PRO-CANCELLARIO
amplissimo,

Consistorii Ecclesiastici PRÆSIDI
gravissimo,

In singulis officiis,

Pietate, meritis & vigilantia
Celeberrimo,

Mæcenati & Promotori maximo

ANNOS! FELICITATEM!!

uos habere juvat terras Eryman-
thidos ursæ

Quosq; sub austrino tecta tenere polo:
Hos tenebris spissis piceis & claudier
umbris,

Frigoribusq; premi fama vetusta tulit.
Hic tn. Auriades quavis sub Parrhaside ursâ,
musas, nō tenebræ nec fera bruma premūt;
Nam nitet his nitidus nunc alter Phœbus
in oris,

Lumine qui Aonides quicq; calore fovet.
Scilicet, ut Titan boreas cum illuminat oras,
Triste procul frigus tristis & umbra fugit.
Sic est Abodicis tum Musis luxq; calorq;
Cū tuo amore foves Maxime Præsul eas.
Nunc igitur boreæ Magnum & Vene rabi-
le Sidus

Ut quoq; mi faveas supplice mente rogo:
Aspice luctantem me in fluctibus, aspice
servum,

Lumine pacato respice quæso tuum.
Gratior haud alter, tanti monumēta favoris
Qui canet, aut humili mente reponet, erit.

REVERENDISS: TUÆ DIGNITATIS

Servus humilimus
Michael Sadelius.

VI
Amodum Reverendis
Perquam Reverendis

DN. M. TORSTANO RUDEEN,

Poëtes Professori Publico & Ordinario Celebratissimo, coetus sacri qui ex Pernarensibus DEO est collectus, Pastori laudatissimo, Concilii Academici Adessori dexterrimo.

DN. M. JOHANNI RUNGIO,

SS. Theol. Professori Extraordinario inclyto, animarum Lundensium Pastori dignissimo.

DN. M. GABR. STEENBERGIO,

Ecclesiæ Ingoënsis Pastori dignissimo.

Mæcenatibus Magnis, Patronis & Pro
singularibus, submissa, piâ & offi
suipici

OMNIGENAM COE

RIS
& Amplissimis,
& Clarissimis,

DN. M. ISAACO PZHEWIRIN/

L. L. Orient. Professori Ordin. Celeberrimo,
Ecclesiæ Finnicae Ab. Pastori longe meritissi-
mo, utriusq; Consist. Adessori æqvissimo, Fac.
Phil. h. t. Decano spectatissimo, jam per inte-
grum ferme lustrum Nutritio liberalissimo.

DN. M. ERICO STEENBERGIO,
Pastori in Halicko meritissimo,

DN. M. ERICO INDRENIO,
In Ecclesiâ Halichoënsi Sacellano vigilantis-
simo,

motoribus certissimis, Benefactoribus
ciosâ mente colendis, venerandis,
endis,

LI BENEDICTIONEM!

Abfuerant nubes boreâq; nitescere Phœbus
Cœperat, & radius cuncta fovere suis:
Cum tento placidis considerare carbasa ventis,
Ceruleasque citâ scindere puppe vias.
Jamq; fere in medium pinus contigerat æquor
Gestivitque metu plena subire sinus:
Cum rubet ex ortu cœlum (terribile nautis!)
Æolus & validos laxat ab axe sonos:
Oceano nebula tum surgunt agmine denso
Nubibus & spissis aura repente tumet.
Me miserû quanti volvuntur in æquore fluctus!
Quassatur crebro verberare parva ratis:
Eranguntur remi rumpuntur lintea ventis:
Solvitur & validis acta carina notis.
Forte quidẽ parvâ tabulâ tum servor abundis,
In scopulo fati mansit imago tamen.
Quid facio? madidis lustris miser æquora ocellis
Si qua servari spesue sinusue sinant.
Nulla diu adparent (heu quã miserabile dictu!)
Littora, sed vastus pontus ubique tumet.
Anxius hic igitur fatorum faucibus hærens
Hæc defecturis mustito verba labris:
Nunc mihi Musarû quondam dulcissima turba,
Separor a vobis hisce vorandus aquis.

Dixi

Dixi: Et cum procul En! clementi culmine colles
Incipiunt oculis forte patere meis.
Hic dubius pendens inter spem interq; timorem,
Hæc mecum tacito pectore verba loquor:
Istam forte mihi monstrat fortuna salutem
Ad ne istos ausim fragmina ferre ratis?
Hæc fanti vacuas venit vox missa per auras
Verba ferens trepidis auribus hæcce meis:
Naufrage quid dubitas tutâ statione potiri
Vertere quidve ad eam lumina fessa times?
Est cunctis Phœbi qui castra sequuntur asylum
Est etiam adversis portus Et ara tuis.
Sic annum mediis Janus jactatus in undis,
Caucaseis movit lintea fessa jugis
Deucalion vastis quoq; cum premeretur abundis
Parnassum petit, jussit ut ipsa Themis.
Hactenus illa: ego mox monitum hoc sequor assere
parvo
Naufragus Et tabulam pendere spero meam.
Hic semper cupio pia fundere pectore vota,
Possit ut incolumis vestra manere salus.
Vestr. Adm. & perquam Rev: Dignit.

Humiliss. cliens
Michael Sadelius.

Qui colui magnos humili modo mente Pa-
tronos,

Ceu potuit tremulam Musa movere lyram,
Ipse ego jam tacitus prorepsi ad Apollinis aram.

Responsa ausus eram & poscere Magna Senis
Pectora Lectorum mihi verbis candida & arre-

Queis mulcenda forent quove movenda pede
Protinus Aonio geminas de fonte puellas

Misit Apollo suas, quæ bona verba darent,
Unâ, quæ celeri hoc caneret pede candido amico

Carmen: *Nos inter nulla colatur Eris:*
Ast aliam, Momum quæ leniâ hac lege teneret

Ne preme, tolle caput, si Meliora Sapis.

Candide

Candide nunc igitur qui hanc volvis Lector o-
pellam,

Pacato vultu perlege quæso meam.
Sique rudi in primo hoc fuerit molimine culpa,

Non tamen inter nos bella Movenda Sient.
Et Niger!

Tardo ast morabor Momente ipse carmine,
Porro & monebo desinas laceßere

Ne, quæ premit tergum tuum, ipsa mantica
Culpâ gravis, spectetur & crimen fluat.

Ergo hinc abesto liver & bonam peto
Ferto bonâ de Mente dein Sententiam.

Neptunus alto invitat en! Minax Salo
Jam vela pando, jam Mare altum nunc Seco.

יהוה אלהים

הצילני ממיט ואל אטבעה הנצלה ממעמסי
מים אל תשטפני שבלת מים ואל תבלעני
מצולה ואל תאשר עליו בחר פיה
תה סט

O Pater & Fili cum Sancto Flamine ab alto
Mentibus alta Trias semper amanda piis,
Cum mea parva ratis Noachi navigat aquor,
Cœruleumq; premit Deucalionis iter,
Nubila disjicito nimbosq; aquilone fugato,
Æolii rapidos tu preme lege sonos.
Eripe eam cani Neptuni fluctibus altis,
Ne equoreis fiat piscibus ipsa cibus.
Ne Syrtis ne Scylla vorax, nec fœda Charybdia
Absorbere illam fauce sonante queat:
Sed laxis velis placidum illa ut transeat equor,
Salvaq; sic tandem littora grata petat.
Tu Mibi Rector eris, tu Ductor, Tu Cynosura
Tuq; Gubernator, tu Mea Jova Salus.

WICISSITUDO PRIMA,

MOM. I.

 mnia si non, multa saltē, ut
propter hominem à sapien-
tissimo creatore producta, ita
maximo eidem, si in sanctitate & re-

A

eli-

2
Etitudine coæva permanisset, futura
ului, delapso vero ab eadem magnum
quandoque fuisse malum, res est extra
dubitationis aleam, ne tamen id gratis
dictum esse videatur, unum ejus rei sunt
documentum, aquæ, mundi constituti
materies haut minima, quas DEUS Opt.
maximus, primo creationis puncto, ex
nulla præjacente materia creatas, se-
cundo ejusdem operis die, intra duos
alveos, vastissimo intervallo seu agge-
re, expanso scilicet, interjecto, colligi
voluit & suis quasi ripis intercludi, ut
ad universi integritatem non solum fa-
cerent, sed simul homini maximo essent
commodo, jam ad promovendos matu-
randosque fructus ejus vitæ sustentan-
dæ necessarios & ad irrigandam uni-
versæ terræ faciem virtute siderum su-
supra aëra elevatæ, ibique beneficio fri-
goris condensatæ, iterum ope caloris
resolutæ depluerent: jam pisces varii
generis, hominis esui aptos, in flaviis,
lacubus & fluminibus alerent: tum uni-
ones pretiosissimos, salemque præcipu-
am

am edulii panaceam, in sinu foverent, indeque exudarent: mox sitim animalium restinguerent non modo & reficerent eadem fervore languida, sed etiam sordes eorum eluerent: iterum ad universum orbem navibus viam aperirent: Omnia denique, ut verbo dicam, mortalibus bona suppeditarent. Sed quæ homini à diabolo seducto & in æternam perniciem prolapso, non minima, volente sic summo rerum arbitro, damna accelerare cœperunt; quoties enim pestifera & Circea pocula miseris ministrasse mortalibus? quoties segetem & omnem terræ virorem in eorum escam destinatum male depavisse? quoties naves in mercium portationem sibi creditas, cum earum rectoribus, miserè deglutuisse, magistra rerum, quotidiana plus latis testatur experientia. Quam horrendè ad nutum creatoris sui semel exundantes totam terræ faciem, cum omnibus eandem inhabitantibus, exceptis paucis in una quaque ferè viventium specie, quæ renascitur mun-

4
di seminaria esse Divina voluit provi-
dentia, absorpsisse & devastasse Gen. 6.
7. & 8. Capitibus sacræ docent literæ.
Circa quarum exundationem teneras
& primas ingenii vires hac vice peri-
clitaturus, ne navicula omni fere instru-
ctione aliorum, qui hoc vadum vel
non tentarunt, vel saltem quos videre
me non contigit, exclusa, in turbulen-
tissimo & vastissimo hocce pelago, ad-
verso vento, ignotos inter fluctus agi-
tata & jactata, scopulisque adlisa, opor-
to portu abesse cogatur; verum tandem
redux ad notam adpellatur terram, ita
cynosuram ejus dirigere, ita funes ru-
dentesque explicare decrevi, ut soluta
anchorâ, incrementum aquarum emen-
sa, summitatem & altitudinem earun-
dem exploret, decrescantibus deinde
aquis, ad portum tendens, quandam,
more reducum, hujus periculi, apud
gentes, mentionem faciat, IN NOMINE
JESU.

*Fam jam cœruleis vires capit auster ab antris
Et madido multas ore minatur aquas:*

Fam

*Jam tibi parva ratis cœlis est rector ab altis,
 Jam tibi de cœlis est adapertha via,
 Extrema O igitur jam dicere verba valeq;
 Ripis, jam ventis pandere vela juvat.
 Tantarum primos fontes inquirere aquarum,
 Festina, dulci jam Mage solve Sinu.*

M O M. 2.

Quo terram, quam quærere semel mihi proposui, facilius inveniam, nominis, quod geminum substrato argumento prima facies assignavit, in natales, significata & synonyma calammum stringerem, methodi Philosophis decantatæ, postularent leges, verum, cum illa de vocibus cura, ad meum propositum parum vel nihil faciat: tum, denominationes in Latio frequentatæ: ut, diluvium vel diluvies (ita enim Lucretius Libro VI. & Horatius Carm. Lib. IV. hoc mominis flectunt) illuvies, inundatio, & si quæ aliæ esse possunt & καταλυσμός Græcorum etiam lippienti sint planæ & obviæ, adeo ut נֶגַע נִינִי נִינִי בְּמִדְבָּרָא i. e. lucerna in meridie quid prodest? merito cum Hebræis

παραυλαζουαι, deinde Hebræorum תָּבִיר
 מִבֵּר exponendo, infra anam dari
 בְּסִמְנָה מִבְּנָה i. e. *signo bono* augurer:
 ex supra dictis denique, titulo scilicet
 & sermone præliminari, in hoc vado
 tentando, non nisi ex bona occasione,
 circa portum hujus navigationis, de
 particularibus diluviis, Ogygis in Acha-
 ja, & Deucalionis in Thessalia &c. mul-
 to minus de diluvio Metaphorico, quo,
 jam Baptismus, ut Psal. 29 v. 10. jam
 afflictiones & pœnæ spirituales, ut Psal.
 32. v. 6. & alibi signantur in scripturis:
 sed de illa illuvie, quâ, universa terræ
 moles semel inundata periit, agere
 velle me, candido Lectori persuasum
 esse sperem, supersedebo isto labore, fe-
 stinans ad ea quæ hoc argumentum
 propius concernunt. Ad ea autem, me-
 thodo, qua procedere statui, commo-
 distime venire daretur à consideratio-
 ne eorum, quæ cataclysmo occasionem
 præbuerunt, à quibus etiam Spiritus
 Sanctus descriptionem ejus aggreditur,
 ut sunt: multiplicatio hominum, inde-
 que

que varia in genere humano peccata, speciatim autem, in statu œconómico, fœda & cœca libido: raptus & injuriæ in statu Politico: infidelitas & contemptus verbi DEI in statu Ecclesiastico: iterum sanctitas & justitia DEI vindicativa, quâ, peccatis laceffitus non potuit non indignari ferrique in pœnam impiorum. Cæterum, cum hæc è cathedra Theologorum, ceu e propria sede, commodius quam in provincia Philologorum doceantur, Theologis, ne, velut falcem in alienam messem imitens, eorû virgam censoriam sentiam, explicanda relinquo, contentus ea saltem nominasse contra T. Burnetium in sua Telluris Theoria sacra, Petrum de Aliaca & alios, qui, ex naturæ decretis, ut fiderum motu & constellationibus, causas diluvii arcessunt. Missis itaque iis, saltim causas secundas, quibus DEO O. M. in protra-hendis aquis diluvii uti placuit, indagabo. In his autem inveniendis, nunc fundum petere, nunc auras captare licet, ut autem eas felicius occupem, im-
pri-

primis varias variorum recensebo opiniones, deinde adjiciam eam, cui meum teruncium addere proposui. Quidam aquas superas derivant ad operiendam terram, ut Gregorius Oxoniensis, Oleaster & Eugebinus; sed, istæ aquæ, in extrema superficie sphaeræ fixarum, sicut à non paucis in dubium revocantur, sic eas tempore diluvii inde esse delapsas non facile putandum; cum in finiundo diluvio & exsiccanda terra, aquis inferioribus in pristinos alveos redeuntibus, hæ non nisi cum miraculo, quod pro lubitu non est fingendum, ascendere & priores sedes repetere potuissent. Quidam novas aquas creatas credunt, ut Tirinus; sed nonne DEUM sexto die creationis à novæ alicujus speciei productione cessasse sciunt? T. Burnetius in sua Telluris Theoria Sac: lib. I. c. 5. aliam existimat ante diluvium fuisse terræ faciem & constitutionem, ita ut suprema illa crusta, subter quam aqua latuit in prima creatione, juxta hypothesein subtilis cujusdam

dam Philosophi, tempore diluvii subla-
 pla fuerit, aqua interea in ejus locum
 adsurgente & ex ejus demum coalitione
 prognatos esse montium aggeres & val-
 lium futuras, quibus prima tellus, ceu
 undiquaque plana, caruerit; quæ sen-
 tentia, ut veri specie pulcra, ita ejus
 sectæ sequacibus arridet. Tutissimum
 fore confido scripturam sequi ducem,
 quæ geminos hisce aquis Gen. 7. v. 11.
 aperit fontes, primo fontes abyssi, i. e.
 baratrum subterraneum, aquis conti-
 nendis & fontium fluviorumque gene-
 rationi inde à prima creatione ex Gen. 1.
 v. 9. collat cum Job. 38. v. 8. a creatore de-
 stinatum, quale describit Plato in Phædro
 ex Homero his verbis: εἰς τὴν τὸ χάσμα
 ὑπὸ ῥέσσι πὲ πάντες οἱ ποταμοὶ, καὶ ἐκ τούτων πύ-
 λιν πάντες ἐκρέσσι, quod nunc, non ut an-
 tea, per exhalationes naturales & sue-
 tas, sed ingenti vi ventorum subterra-
 neorum concussum, ruptis quasi orifi-
 ciis & repagulis, ingentes aquas eruclia-
 vit & evomuit, aëre interea locum ea-
 rum replente. Deinde secundo catarrha-

Etas Coeli, id est, phrasi scripturæ conti-
 nua, non constellationes, diluvium por-
 tendentes, secundum miram Petri de
 aliquo sententiam, in quæst. in Gen. h. l.
 sed foramina, fragmina & rupturas nu-
 bium. Aquæ scilicet, extra alveos suos
 ebullientes falsedine, qua in illis com-
 primebantur, levatæ & liberatæ, virtu-
 te siderum agminatim in nubes ele-
 vatæ & condensatæ, deinde vero calore
 solis rarefactæ, & volente sic creatore,
 per nubifragia propulsæ, quadraginta
 dierum pluviis suffecerunt usque dum
 universam terræ faciem, ad determina-
 tam in scripturis summam inundan-
 rent. Hic ultro se offert quæstio illa
 curiosa potius quam utilis, quare nimi-
 rum hoc potius medio, aquarum scilicet
 exundatione, quam alio, ut igne, vel
 alio aliquo sibi soli noto, primum mun-
 dum plectere supremum Numen voluit?
 sed quam quæstionem, nisi illud con-
 venientissimum fuisse dixerim, memor
 istius: quis novit mentem Domini? &
 tritæ Ebræorum sententiæ in Tract.
 Cha-

Chagigah fol 13 במפלא ממך אל-תדרוש i. e. *altiora a te ne queras*: & vicissim: i. e. *abscondita a te ne investigates*, ne quando in medium transeundi maris iam actus, ceu cameram consiliorum divinorum ingressus & scrutator majestatis, à gloria opprimar & triste patiar naufragium, eruditis relinquo solvendam.

*Sic notus e madidis barba gravis evolat antris,
Convocat en nubes duplicat aëre aquas.
Annuit ex vasto Neptunus gurgite canus,
Atq; tridente suo flumina pandit aquis
Fit fragor: en! densi coguntur in ethere nimbi,
Terra undis tegitur pondere Mersa Suis.*

MOM. 3.

Deductis sic in scenam causis diluvii secundis, disputanda occurrunt annus & mensis, quo diluvii aquæ terras inundarunt. Circa quorum utrumq; acriter digladiantur autores, doctrina & fama pariter insignes. Primo in annum postea in mensem inquirendum. In determinando anno, ut æram Chaldaeorum, qui, ut antiquitatis laude spiri-

tui sancto notabiles Jer. 5. v. 15, ita, ne ulli gentium in vetustate cederent, 120 Saros i. e. 432000 annos (Sarum juxta nonnullos 3600. annis conficientibus) a primo suo Rege Aloro, ad Xiluthrum decimum Regem efluxisse jactarunt, sicco, ut ajunt, pede præteream: & æmulantium eos Ægyptiorum & Sinen-
 sium, qui pariter infinitos fere annos numerant, calculos taceam, invenio tres potissimū famosiores calculationes, multis annorum numeris a se invicem discrepantes, Samaritanam scilicet, Græcam LXX viralem & Hebraicam, de quibus antequam quid pronunciaverim, placet easdem in brevitabulâ (prohibente majorem & sufficientiorem, qualem tamen erigere, fuit animus, paucitate characterum apud Typographum) ex Gen. 5. Capite sistere, quo *ὡς ἐς συνῶψιν* constet benevolo lectori *quid distent ara lupinis*. Inveniuntur autem, si saltem anni, quos vixerunt patres ante diluviani antequam genuerunt, in unam summam colligantur hoc modo :

Gen:

Gen:

Cap.v. vii.

Samar. Græc LXX. Hebr. vers. v.

Adam		130	230	130	3
Schetb		105	205	105	6
Enosch	vixit ante munda genit.	90	190	90	9
Kainan		70	170	70	12
Mehal.		65	165	65	15
Jared		62	162	162	18
Chanoch		65	165	65	21
Metbus.		67	^a 187 ^β 167	187	25
Lamech		53	^β 188 * 182	182	28
Noach		500	500	500	32
inde ad	—	100	100	100	
Diluvium		1307	2262 2242 2256	1656	

^a Ed. Gr. Comment.^β Hier. Euseb. Aug.

11

Quibus sic collectis, adparet calculum
Samaritanorum, qui 1307, secundum Eu-
se-

sebiurn, & qui eum secutus est Georgium Syncellum, Joh. Morin in præfat: ad Edit: Paris. LXX viri & Golium, abesse ab æra diluvii Ebræorum 349 annis, detractis à tribus posterioribus Patriarchis, Jaredo 100, Methuscalacho 120 & Lamecho 129, qui additi, faciunt 349, quem numerum Scaliger in libro de emendatione temporum & notis ad Euseb. addendo ex Chronographico quodam Samaritano 20 annos mirum in modum turbat. Sed huic ipsi Samaritanorum calculo, meum addere calculum non possum, verum potius emendandum censeo, ceu eum, qui lapsu librariorum potius, quam consulto, tribus hisce Patriarchis (cum in reliquis exacte cum Hebræo convenit) 349 annos est suffuratus, adsentiente Hieronymo, qui in quæst: super Gen: ubi famosam quæstionem solvit, *qui potuerit Methuscalach juxta calculum תע"ב LXX vixisse annos 14 post diluvium, testatur tam in Hebræis, quam in Samaritanorum libris scriptum inveniri, vixisse Methuscalach 187*

annos ante genitum Lamechum, Lamechum autem vixisse 182 annos ante natum Noach.

Calculus autem Græcus LXX viralis in annis vitæ Patriarcharum cum calculo Hebræo quidem consentit, sed annis sex Patriarcharum, priorum quinque & Chanochi, qui ordine est septimus, ante *מלך שני* 100 annos addendo, & eosdem rursus post sobolis generationem iisdem detrahendo, æram diluvii Ebræorum 1656, secundum Euseb. in Chronico Græco, Hieronymum in traditionibus Hebraicis in Gen: August: lib: 5. de Civ. DEI & Georgium Syncellum Metuschalacho antequam genuit Lamechum, 167 annos tribuentes, exedit annis 586: secundum Africanum autem & Epiphanium, testante Scaligero in notis ad Euseb: 187 eidem largientes, 606 annis: vel denique, juxta Josephum, qui, Lamecho ante Noe nativitatem non 188, sed 182 intabula asserisco notatos secundum calculum Hebræum numerat quem numerum in primis editionibus LXX ver:

versionis etiam fuisse suspicatur Isaacus Woffius in dissert: de ætate mundi, 600 annis. Sed neque hunc calculum, ut ut Joseph. lib. antiq: 4. & S. Patribus omnibus fere retineatur, & Isaaco Woffii in opere modo citato, eo quod proportionem inter annos generationis & totius vitæ *μακροβιάντων* patrum antediluvianorum observare videatur egregiam, suppurationi Hebrææ omnino præferatur, album judicare audeo; quia secundum eos, sequeretur Metnschalachum 14 annis post diluvium adhuc vixisse, contra apertam Petri literam in 1. Epist. 3. v. 20. collatam cum Genesi: secundum hos autem 6, vel aliquot saltem annis diluvium morte anticipasse, contra Samaritan: & Hebræorum calculum, qui ambo, ipso diluvii anno eum obiisse colligunt. Remanet itaque mihi sequendus calculus Hebraicus, planus, expeditus & facilis, In quo, nulla vel à Masorethis deprehensa est variatio; cuique ceu propter tempus incarnandi salvatoris tam accurate, & toties

in scripturis texto & retexto, ita invigilavit provida DEI cura ut nullus in eo lapsus contingeret. Ponit autem is æram diluvii annum mundi 1656, in-
euntem sexcentum ætatis Noe. Unus hic suboriri potest scrupulus ex eo, quod Noach cum acciperet mandatum de extruenda arca, fuit 500 annorum, aut Gen: 6. v. 3. concessi sunt ad pœnitentiam 120 anni, unde sequeretur: aut anno ætatis Noachi 620, adeoque A^o Mundi 1676 contra Gen: 7. v. 11. aquas inundasse; aut DEUM per 120 annos pœnitentiam eorum non expectasse, quod posterius, Hieron: in tradit: super Gen: & Cap. 9. Dan: Chrysostomus Homil. 25 in Gen: Hugo & Lyranus (ut Josephum, in lib. 1. antiquit: Cap. 4. de numero annorum vitæ humanæ erroneè hoc exponentem taceam) arripiunt, dicentes propter invalescentem hominum malitiam decurtatum esse pœnitentiæ terminum 20 annis; sicque longanimitatem DEI malè decollant, cum tamen potius aliquid, adjicere eum

solitum esse tam ex exemplo ficus apud Luc: 13. c. descriptæ, quam Regis Hirschiaë ostendi possit. Commodius idcirco August: quæst. 47. hunc nodum solvit, dicendo: Noachum cum decretum esset de diluvio, non fuisse complete quingentorum annorum, sed 480, unde sequitur decretum diluvii & annos generationis Noachi gratis conjungi; quin potius illud in scripturis τρεῖς ἑκατὸν ἑξήκοντα dici & calculum Ebræum sic satis sibi collare. Jam ad investigandum mensem diluvii mea delabitur cura: quem quod adtinet, scio autores (Si Torniellum statuentem mensem incipientis diluvii fuisse Januarium, quem propterea gentiles postmodum Noacho consecrarunt, & ab eo, utpote alias Jano bifronte dicto, Januarium denominarunt, prætervehar) duo sentire. Primo quidem, mensem hunc anni secundum, fuisse מרחשון alioquin כסליו dictum, respondentem nostro partim Octobri partim Novembri docent R: Eliezer & ejus sequaces, ut Joseph. lib. 1.

antiqui. c. 4. Joseph: Scaliger, & alii rationibus ducti non contemnendis, ut: Si Vere cœpisset diluvium, unde habuisset Noachus sibi, suis & animalibus in arcam receptis, escam per totum annum in arca consumendam: deinde מכול a mense כול quo secundum eos evenit diluvium, etiam nomen habere. Sed ut fileam, à notatione infirma duci argumenta, dico cum R. D. Kimchi in Jer. 3. v. 3. potius מכול dici a כורב (ita autem ille: כורב הזמנים רוב המטר יורד במרחשון לפיכך נקרא ירח כול בור id est: ut plurimum multa pluvia decidit in Octobri, idcirco vocatur mensis Bul ex significatione Mabbul) utrumque autem dici à נבל *ceidit* notatione utriusque rei fatis conveniente; sicut enim multa aqua, autumno ex naturæ placitis decidens, & omnia, præcipue folia arborum decidere faciens & flaccescere, mensi quo cadere incipit, nomen dedit, ita, vere, vi superiori in altum elevata & rursus dernissa, omnia absorbens diluvio nomen fecit. Relicta ergo

hac sententia, ut ut suos etiam habeat Patronos, alteram arripio, quæ mentem hunc secundum, dicit fuisse וי vel ויר respondentem nostro Aprili partim, partim Majo, adeoque in æquinoctio verno pronuncio³ contigisse diluvium, sequentibus stipatus argumentis. Primo: Mense Nisan vel Abib seu Martium, dici primum Exod: 12. Et concessio; duplex dari in Hebræis initium anni, Nisan in sacris, & ושרי in profanis; hic tamen sermonem esse de re sacra, exemplo scilicet, conservatæ in Noacho Ecclesiæ: deinde gemino argumento ex Clar. Ger. Wossio in Chron: Sac: Primo: *credibilius esse, animalia ad genus suum instaurandum eo tempore fuisse emissa, quo natura generationi maxime esset idonea, at quis neget vernale tempus potius tale esse, quam autumnale, cum hyeme insequente, juxta illud Virgilii:*

----- vere nubunt alites

Secundo: *si autumnno exiissent, tota hyeme facile escam ipsis defuisse; at verno tempore orbis quasi revirescit. Et nova facies mundi*

se aperit, quo suppeditasse terram, quantum satis esse poterat, non tantum æstate, in usum animalium & hominum, sed etiam ut abunde in autumnum & hyemem reconderent: Tum: quo magis tempore, impios antediluvianos, temporis amœnitatem ad luxum & libidines abusos, & tunc vel maxime abutentes, edendo, bibendo, nubendo & nuptui elocando, Math. 24. Luc. 17. Sapient. 2. v. 6. 7. 8. quam eo, quo minime cogitarent, DEUM voluisse perdere. Iterum: ut hoc pace Theologorum adjiciam, Ecclesiæ Noachicæ liberationem, ceu typum, antitypum suum, liberationem ecclesiæ universalem, tempore Paschatos passione Christi in N. T. acquisitam, in circumstantia temporis adumbrasse Denique Autores magni nominis, R. Josuam cum suis sequacibus, B. Lutherum & quem antea citavi Cl. G. Woffium & alios pene multos constanter eandem propugnare sententiam. Vere itaque & quidem mensis Mj 17 die, id est nostro numero-

mero 26 vel 27 Aprilis aquas exundasse
rotundè profiteor.

*Sat causas, fontes, sat mensē forte notasti;
Quæ potuere undas; cymba movere feras.
Littore jam pulsa es medias, o pinus! in undas,
Undas, per quas non vela referre licet.
Pergas æquoreos ergo diffindere montes
Excipiet grata te modo Merce Sinus.*

VICISSITUDO SECUNDA:

MOM. I.

Confecto sic primo vadi quod tentare sum ingressus miliari, in medium fere transuectus, & memor pensi quod in littore promissi, alia cataclysmi circumstantia mentis bolide explorabo. Primum autem se sistit determinata in scripturis ad 15 cubitos supra altissimos montium altitudo. Hos cubitos variè mensurant interpretes: Quidam ut Origenes & S. Augustinus volunt Mosen utpote in omni sapientia Ægyptiorum eruditum intendisse hic cubitum Geometricum, sex cubitis vulgaribus, hoc est, 9 pedibus æqualem.

Qui-

Quidam de cubito sacro, quem communiter cubito communi & palmo definiunt, qualemque ad delineationem templi apud Ezech. c. 43. adhibent, sermonem esse adferunt. Ast præter id, quod talem cubitum geometricum, apud Ægyptios, vel Judæos vel denique in scriptura usitatum fuisse, est incertum, sciendum etiam est in hoc loco scripturæ, tales omnino intelligendos esse cubitos, quales in dimensione arcæ & alibi passim: at cubitus geometricus, in extructione arcæ ad 300 in long. 50 in latitud: & 30 cubitorum in altitud. a DEO definitæ intellectus, proh! quantæ molis ædificium 1800 scilicet cubit: communium in long: 300 in lat: & 180 in alt: progigneret? certe! non nisi cum miraculo contignabile, & navigationis in undarum murmure impatiens: & altare in Exodo trium cubitorum, cubito geometrico mensurandum, in quantam altitudinem ascendisset? profecto non nisi admotis scalis in usu futurum, quod in usibus sacris hor-

horridum, *Exod.* 20. v. 26. ! cubitos communes itaque heic loci esse omnino intelligendos, quorum quisque sesquipedale est definitus, teneo. Ad hanc autem altitudinem aquas excrescere voluisse DEUM O. M. puto (si itacente scriptura de placito supremi Numinis conjectare quid, res est extra placulum) ideo, ne vasta gigantum corpora, si forte ad montium summa confugerent, vim aquarum eluderent, e contra: ut arca (quam, ceu tot animalibus & eis eorum onustam, fere 15 cubitis, aquis carina sua innataste ex eo conjicit *Sextus Calvicius* in *Itag:* suæ cap. 35, quod 17 die mensis septimi, ventis agitata & jactata, quieta stetit in uno montium *Ararat*) in libero salo tuta erraret. Ex hac supra montium juga altitudine, aliquid etiam ad planiciem conjicere licet, nimirum: si altissimos montium, ut celebratissimum *Olympum*, sesquimiliari ad perpendicularum *Xenocratis* in *Plut: Æmilian:* protuberantem, *Caucalum*, duobus si *Cl. Isa-*

Isaaco Woffio credendum, quatuor si
 Gassendo adnuendum, miliaribus altum,
 montem istum Tenariffæ, dictum alias
 Pica de Tartaria, quo nullus in mundo,
 fide Warenii, mons altior, quatuor mil-
 liaria altum, 15 cubitis aquæ superarint,
 quanti concipiendi sunt fuisse in plani-
 cie & vallibus montes aquarum? *Jam*
jam tacturos sidera summa putes! Nam
 præterquam quod naturaliter, (*nec enim*
DEUS interfit ni dignus vindice nodus
inciderit - - - - -)

Sequeretur: si altissimi montes 15 cubi-
 tis occultarentur, protinus loca depres-
 siora & valles aliquot mille passuum
 aquis fuisse immersa: etiam natantem
 arcem fregissent isti aquarum aggeres,
 istæ voragines vallium! Et quid quæ-
 so, Sp. Sanctum ista supra altissimos
 montium determinata aquarum altitu-
 dine aliud innuere voluisse, quam a ma-
 jori ad minus claudere? Imo, nec istam
 miraculosam in aquis inæqualitatem,
 silentio voluisse involvere.

D

Sicq̃

*Sicque novi pulsant montana cacumina fluctus
 Et superis fervens bella minatur aqua:
 Pelius ut scandat super Ossæ impostus Et Hæmo,
 Nesciet ille tamen membra juvare virum.
 Non juvat hic Pindus, Taurus, non altus O-
 lympus,
 Caucasus en! fluvius nunc Madet Ipse Suis.*

MOM: 2.

Quod in aquis diluvii in summa altitudine constitutis secundum notare juvat, est vexata inter eruditos controversia de universalitate diluvii, qua quæritur, num tantum tum temporis habitata terræ facies (omnes siquidem partes terræ tunc temporis fuisse habitatas, minime est credibile) obrecta fuerit? vel num totus terræ globus aquis innataverit? prius arripiunt multi, ut Abr: Mylius, qui, teste D. Æg. Strauch. Brev. Chronol. pag. 411. geometricis argumentis demonstrare ausus est, etiam si omnes aquæ in aëre aut athere suspensæ descendissent, non tamen propterea vel uno sesquipede aquæ superficiem, altissi-

tissimorum montium vertices obtegere potuisse. Similiter Isaacus Woffius in diss: de ætate mundi cap. 12, p. 293. eandem propugnat sententiam & quidem inter alia hoc argumento: stultum esse, putare homines ante diluvium ita fuisse multiplicatos, ut omnes angulos occuparent, cum de hac re etiam nunc hodie dubitare liceat: bruta autem, si omnino ponatur, magis aucta fuisse, quam homines, qui tamen participare de Pœna, hominibus propter peccata inflictæ: imo, sicut pisces in sua patria extra hanc pœnam fuerant, ita oportuisse etiam alia animalia alicubi terrarum conservari. Ast posteriorem, seu eam, cui scriptura videtur connivere, acceptant viri non minoris autoritatis & eruditionis, ad quorum etiam Cynosuram mei navigii cursum dirigo, hoc præprimis doctus argumento; Nimirum: quid opus fuisse extruere arcam, si quæ telluris pars aquis eminuisset? Imo vero, tantum abfuisse, ut Noachum cum suis arcam ingredi, ut potius eò

se recipere usq; dum terra juri suo redderetur, sapientissimum & benignissimū jussisse conservatorem, & posito hoc grave fuisse, quid tamen fuisse e re, ut Noachus septem paria mundorum & unum par immundorum ex specie omnium quæ in sicco vivunt, ad se in arcam reciperet, extante alicubi terrarum, spatio aliquo ab aquis immuni, & ad conservationem eorum apto: & iterum, ut animalium interitu, homines, in quorum commodum creata erant, punirentur, omnia animalia perire, justum fuisse: itaq; omnia pontus erant decrant quoq; littora ponto! Sic

*Expatiata ruunt per apertos flumina campos
Terraqueumq; tegunt undiq; laxa globum:
Quocunq; aspicias nihil est nisi pontus & aer
Fluctibus is tumidus nubibus hiccæ minax.
Hesperides inter & metas solis Eoi
Thulemq; & Meroën Mersit avara Thetis.*

MOm. 3.

Tertium quod in hac vice aquarum tentatum esse volo, est effectus diluvii, qui quidem duplex est, Noachi scilicet, cum

cum familia sua & brutorum in arcam
receptorum conservatio, & omnium
extra arcam animatorum devastatio;
sed posteriorem saltem ego, directe, sed
verbo tantum tangam. Primo itaque
puto, ipsam terram violentia aqua-
rum, pinguedine sua misere fuisse de-
pastam, adeo ut non minima, decurtata
post diluvium vitæ humanæ causa, sit i-
psa terræ macies, nec supercilium o-
mnino mereatur quorundam pronun-
ciatum, venas & scaturigines fontium in
diluvio esse obstructas & ab uno loco in
aliud transportatas. Deinde omnia o-
mnino animalia in terra viventia, ratio-
nalia, gressilia, reptilia & volatilia extra
arcam, periisse, quod contra Nicolaum
Damalcenum & Mnaleam, quorum verba
ex hist: univ. lib. 96. in Baride monte Ar-
menia, tempore diluvii multos fuisse ser-
vatos, referentia, adducit Jos. lib. i. ant. c. 5.
ἵπερ τὸν Μιγνύαδα (Milyada vocant Strabo
& Plinius) μέγα ὄρος κατὰ τὴν Ἀρμενίαν
βάρις λεγόμενον, εἰς ὅπολλας συμφυγόντας ὄν-
τ' ἡ κατακλυσμῶ λόγ' ἔχει πείσασθαι.

Non tamen cum Rabbinis quibsdam, nimis liberalibus, nequidem pisces hoc factū potuisse eludere, verum cum propter vehementes imbres, tum calidas thermarum aquas, mortuos fuisse credentibus, est pronunciandum. Nam si omnia animalia adeoque etiam pisces interiissent, nonne suffecisset Spiritui Sancto universaliter id dicere, nec restrictionem hanc: *omne quod in sicco vivit &c.* quæ v. 20. 21. & 22. c. 7. est obvia, adhibere.

Sic pereunt homines, pereunt sic pingua terra:

Sic arbuscula cadunt : omnia in alta ruunt.

Quid profunt cervo sua nunc velocia crura?

Quid volucris penna? singula pontus habet.

Quidve umbrosa juvant viridē spineta, lacertū?

In rapidum curvus Mergitur Ipse Salum.

MOM. 4.

Quarto in hac statione aquarū decidentem venit quæstio illa: Num scilicet aqua diversis anni temporibus, in Zonis temperatis & frigidis, septentrionalibus & australibus frigore adusta, congelaverit? ad quam

quam quæstionem adfirmare fortasse proclive foret, si saltem supponeretur, prouti etiam re vera est supponendum, eandem solis tum fuisse calorem, ac alioquin, eundem terræ, situm ac antea, ita ut in illa parte terræ quæ & quando superficiem suam rectis & perpendicularibus solis radiis avertit, aqua non potuerit non congelari. Verum, si attenditur, omne, quo magis movetur, eo esse calidius, mox aliud de hac quæstione judicandum venit, aquas nimirum diluvii, cum nullis ripis coercitas; sed extra suos alveos prolapsas & cælo quasi inhiantes, perpetuo & servidissimo, a pressione siderum adjuto motu, vehementissime fuisse agitata, ideoque non potuisse glacie durari, cui rei fidem conciliat saltem non dubiam, accurata quorundam conjectura, qui, audito societatem Hispanicam, per regiones subboreales & mare glaciale, ut vulgo appellatur mare hyperboreum, ad Japan in India orientali superiori seculo, viam & quidem breviorē quam alioquin per Caput Bonæ spei.

spei patet, detecturam, ubi ad gradum
 Lat. 87 adpulerit a continuis nivium
 glacierumque aggeribus quassatam pe-
 riisse, salvis quibusdam hujus fati nun-
 ciis, conjectarunt: aut auri ponde-
 re corruptos reduces, glaciem ibi re-
 pertum iri adserentes: aut si glacie icta
 periit, ex eo, quod littori se adplicare
 voluerit, hoc fati passam, aliud exper-
 turam, si in alto mari se continuisset, nul-
 lam autem sub polo unquam videri gla-
 ciem, sed potius continuos & reciprocos
 cum polo antarctico cieri æstus. Et, si a-
 qua glacie tunc fuisset astricta, quomodo
 arcam, a nullo rectore, nulla pyxide ma-
 gnetica directam, sed inter ignotos flu-
 ctus jactatam illos glacierum montes e-
 lusisse & transuectam fuisse? nec forte
 spiritum sanctum, tantum conservatæ
 inter tantos glacierum cumulos arcæ
 miraculum, silentio fuisse transiturum.
 Ingenue itaque & rotunde negativam
 meam facio sententiam, ita tamen, ut
 nemini eam invito pertinax credendam
 obtrudam, verum cuivis veritatis amanti
 suam

suam modeste relinquam opinionem.

Cur Scythiæ gelidæ sua nunc non frigora prosunt?

In glaciemq; gelu non modo vertit aquas?

Miratur forsan custos Erymanthidos ursæ,

Longevas solitus tundere calce nives.

Miratur certe! atq; timet cum pellier undas

Sub pedibus rapidas conspicit ipse suis.

Miror ego! & meditor ponto subducere cymbam,

Pars sed adhuc restat magna Meanda Sali.

VISISSITUDO TERTIA.

MOM. I.

Illud itineris spatium jam emensus, ut
littora ex alto mari, ceu edita rupe,
prospicere me credam, vela ali-
quantum contraham, sed ne somnus in-
terea luminibus, littora identidem avide
expectantis, imponat, Æolusque iratus,
ruptis ventorum lagenis & effusis ventis,
navigium ad alta repellat, tarda velifi-
catione somno obluctabor & reliquum
iter, quod de recessu, decremento & du-
ratione aquarum diluvii est, conficiam.
Quia autem decrementum & durationis
tempus, conjunctim a Spiritu sancto insi-

E

nuan-

nuantur, placebit etiam mihi eadem uno hoc momento, sed verbo saltem notare: ita quidem, ut de causis fiat initium. Causas moventes DEUM. O. M. ut imitendi ita exciccandi diluvii principalem, ad deducendum aquas diluvii, externam, quæ misera terræ devastatæ facies, & internam, quæ DEI misericordia, Theologis relinquo discutiendas. Secundas autem causas quod adtinet, quas DEUS sapientissimus (licet etiam sine iis, ut Noachum cum suis sine arca conservare, ita aquas diluvii uno ictu oculi absorbere potuisset) ad hoc negotium adhibere voluit, sunt hæc primo: obstructio fontium abyssi & catarractarum cœli, quæ, non amplius ut antea, agminatim & stillatim aquas eructarunt & destillarunt, sed continuerunt; deinde ventus & is quidem urens subsolanus, vel boreas, ventus ficci & ad exhauriendas & exciccandas aquas aptissimi, qui, aquas in nubes elevatas in aëre librarent, abigerent & ad pristinos alveos compellerent. Ex quibus jam, si retro respexero ad id, quod an-

antea, in investigando modo, quo aquæ adcreverint obtinendoq; æquali tumore aquarum in summo constitutarum, ingeminavi, robur accedit, scilicet: non esse ad miracula confugiendum ubi mediis naturalibus est locus, nimirū; quemadmodum ad deducendas aquas diluvii, naturæ vires non contempsit DEUS potentissimus, ita nec opus fuisse extraordinaria potentia easdem ad accelerandas; nec enim magis inlucescere potentiam divinam, si extraordinarie & sine creaturis suis, quam si per easdem, agere credatur. Sed hac sententia benevole Lector, ne offendaris, nisi quid sinistre de potentia DEI latam offenderis. Duratio diluvii ex gradibus quibus aquæ in scripturis minutæ leguntur, ita colligitur: A 17 die mensis וי quo illuvies ingruit, ad mensis septimi ab initio anni numerati, & Ebræis יזשנ, nobis Septemb: partim Octob: dicti, 17 diem, quo aqua jam ita decreverat, ut arca super montibus Ararat quiesceret, fuisse 150 dies, quibus (ut unguem latum

digrediar) ὁ LXX, qui, ἐξέδωκεν καὶ ἐ-
 καὶ τὸ μὲν ὅς vertunt, & eos secuta vul-
 gata, adjiciunt 10 dies, quos cum He-
 bræis ad conciliandos, varii varia con-
 jectant. Cornelius a Lapide, Isaacus
 Woffius & Ludovicus Capellus lib.
 Crit. 4. cap. 14. relicto Hebræo calcu-
 lo, ceu corrupto, (loquor ad mentem
 eorum) Græcum, ceu genuinum & ve-
 rum amplectuntur. Alii, ut Sixtus Se-
 nensis in Biblioth: Sancta, LXX inter-
 pretibus hic errorem tribuunt, conjici-
 untq; eos, utpote codicibus procul du-
 bio non punctatis usos, Vau in voce,
 וי non animadvertisse, indeque faci-
 le duas voces, וי & עשר conjunctim
 legisse ויעשר i.e. Viginti. Sixtus Ama-
 ma Mercerum secutus, putat LXX hunc
 numerum non lapsu, sed consulto mu-
 tasse, Nimirum; cum vidissent ex Cap.
 7. v. 11, mensis secundi diē 17 pluvias
 cœpisse, e versu vero ultimo ejusdem
 Cap. aquas per 150 dies auctas fuisse:
 Capite autem 8. v. 4, arcam 17 die qui-
 evisse in montibus Armeniæ, non po-
 tuiss-

potuisse videre, quomodo aquæ, eodem die, quo ad summum excreverant, ira decrevisent, ut arca 17 die super montes Ararat resideret, itaque decem dies adjecisse, quo aquis aliquod defluendi Spatium concederetur. Setus Calvisius nobis jam antea citatus in Isag: suæ c. 35. cui adnuit B. Terferus in adnotat: in Gen: salvat quidem textum Ebræum ab errore, sed aquas in summa sua statione, 17 die mensis septimi nihil mutatas putat, verum arcam quindecim cubitis, quibus aqua altissimos montium superavit, aquis innatantem, carinâ suâ montis cacumen tetigisse. Iple, si quid dicere licet, Hebræum quidem calculum ceu eum, cui etiam omnes aliæ versiones orientales adstipulantur, maxime sibi constare pronuncio, sed quod aquæ per 150 dies auctæ dicantur, non sic accipiendum, quasi in eadem statione mansissent, sed quod per tot dies ita super terram invaluerunt, ut eandem obtegerent, ne conspici posset. 150 dies itaq; ita esse dividendos, ut 40 continuis im-

bri-

bribus, 70 duarationi aquarum in eadem fere statione, 40 denique dies paulatim facto defluxui tribuantur, quò, dicto 17 die, arca in monte requiescere posset, adplaudente mihi ad hæc B. Gerharo super Gen: Hisce 150 diebus (ut redeam unde digressus sum) adduntur dies 43, numerati ad diem primum mensis decimi טבת sive nostri Decembris, quo aquæ ita decreverant, ut cacumina montium eminerent; constabat enim mensis 30 diebus: deinde 40 dies ad emissionem corvi v. 6 & 7. tum inde ad primum columbæ exitum 7 dies, quibus corvus (qui clausuram annuam in arca pertæsus & cadaveribus detentus, non rediit) expectabatur: septimo autem die a corvi avolatu, prima columba emissæ evincitur ex versu 10, ubi Noachus emissurus columbam, quæ rediit, dicitur expectasse *ad hoc* alios septem dies. Iterum 7 dies post quos columba iterato emissæ, circa vespæram rediit, adferens in ore suo folium olivæ, puto, non ex Paradiso, uti nugantur quidam

dam Rabbīnorum adplaudente Bellarmino in Lib. de gratia primi hominis: nec ex monte oliveti, ceu fingit R Levi in Genesi magna (illa enim loca ab aquis libera fuisse credunt) sed ex monte quocunque proximo decerptum, ubi olea, quæ secundum Plin: lib. 16. cap. 20. semper viret, virebat, vel decrefcentibus jam per complures dies aquis, vivere & gemmas protrudere cœperat. Et iterum 7 dies ad tertiam columbæ emissionem, ex v. 12. Tandem a tertia columbæ emissionem, primo die mensis 12ⁿⁱ nostro Februario & Martio respondentis, facta, ad primum diem mensis primi, anni sequentis, ætatis Noæ 601, quo tectum arcæ removit Noachus & terræ faciem aruisse vidit ex v. 13. 29 dies. Denique a 1 die mensis primi ad 27 diem mensis secundi, cujus 17 die ante annum in arcam erat ingressus, quo & terra pristino juri fuit reddita ex v. 14, 57 dies. Qui omnes, si in unam summam colliguntur, faciunt 370 dies, hoc est, annum solarem & aliquot dies.

*Sic ubi sat longum Titan compleverat annum
 Et potuit bis sex Signa videre semel,
 Tum Deus Æoliis aquilonem adduxit ab antris:
 Atque fugavit aquas fortiter ipse suas.
 Ecce! fide infidus tum fraudat corvus alen-
 Chaonia ast ales, En! Meliora Sapit. (tem*

MOM. 2.

Libenter jam ad littus adpellerem
 La ventis & fluctibus quassata ar-
 cæ tabulata, nisi promissum in primo an-
 choræ jactu factum, memoriam subiret
 partim, partim hujus periculi inter gen-
 tes notitiam, olim in vado meminisse
 juvaret; lubet itaq; in ultimo hoc mem-
 bro, antequam ad littus memet recipio
 sciscitari a gentibus: an postmodum a-
 pud eos alia aliqua diluvia sive univer-
 salia, qualia certe jactant, sive particu-
 laria contigerint? vel an ipsis, per com-
 mercia cum populo Dei, diluvium Noa-
 chi innotuerit, adeoque illi, ut huic gen-
 ti in nulla re cederent, talia mox com-
 menti fuerint? Si Græcis & Latinis nar-
 rationibus paulisper aures & fidem com-

modare vacaverit, plus satis diluviorum
audire & credere licebit. Ut autem
Chaldaeos, quorum antiquitas comen-
datur Jer. 5 v. 15, quique ipsi jaetandis su-
æ vetustatis laudibus non desunt, primos
audiam, tradunt illi tempore, Xisutri
Regis sui Decimni, id est, Noachi, ab Alo-
ro Rege suo primo (Adamo) conti-
gisse diluvium, cujus historiæ sponfor
ipsis est Berosus, ejus gentis Historicus an-
tiquissimus, qui, in lib. de Noa, postquam
totam de deluvio narrationem texuisset,
addit hæc verba conservata a Joseph. l. i.
antiq. c. 4. λέγεται δὲ καὶ τῶν πολλῶν ἐν τῇ Ἀρμε-
νίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῶν Κοδυαίων ἐν μέρει εἶναι,
καὶ κομίζουσι τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρῶντας.
Χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζο-
μένῳ πρὸς τὰς ἀποβροπασμύς. Item Aby-
denus Assyriorum scriptor, cujus ver-
ba nobis parsit Euseb. lib. 9. præpar.
cap. 12. & Cyrillus lib. 1. contra Julian:
μεθ' οὗ ἄλλοι τε ἤρξαν καὶ Σείσιθρος, ὃν Κρόνον
προσημαίνει μὲν ἔπειτα πλεῖστον ὄμβρων δεσὶς
πέμπτη ὅπτι δέκα. Κελεύει δὲ πᾶν ὃ, τι γεγραμ-
μάτων ἦν ἐχόμενον ἐν ἡνίκαις πόλει τῇ ἐν Σιπω-

ἀροισιν ἀποκρύψαι. Σείσιθρος δὲ ταῦτα ὀπιτελέα
 ποιήσας εὐθέως ὅτι Ἀρμενίης ἀνάπλεε, καὶ
 πρὸς οὐλίκῃ μὲν κατελάμβανε τὰ ἐκ Θεῶ. Τρίτη
 δὲ ἡμέρῃ ἔπειθε ὦν ἐσκόπασε, μετίει τῶν οὐνίδων
 πείρην ποιούμενος, εἰς γῆν ἴδοιεν τῆ ὑδαλῆ ἐκ-
 δῦσαι. Αἰδὲ, ἐκδεχομένους σφέας πελάγεος ἀχα-
 νέος ἀπορεύσασθαι ὅκη κατορμήσονται, πρὸς τὸν
 Σείσιθρον ὀπίσω κομίζονται, καὶ ὅτι αὐτῇσι ἔπε-
 ραι. ὡς δὲ τῇσι τρίτῃσι ἐνύχῃ (ὑπεχέμετο δὲ πη-
 λῶ κατὰ πλεοὶ τῆς Ταρσῆς) Θεὸς μὲν ἐξ ἀν-
 θρώπων ἀφανίζουσι τὸ δὲ πλοῖον ἐν Ἀρμενίῃ
 πείρην ξύλων ἀλεξιφάρμακα τοῖσι ὀπικωρί-
 οισι παρέειπε. Iterum Alexander Polyhi-
 stor, cujus verba Cyrillo in lib. modo
 citato hæc supersunt: ὅτι ἀρτῶ δὲ τελευτή-
 σαι τὸν υἱὸν αὐτῶ Εἰσιθρον βασιλῆσαι Σά-
 ρως δεκαοῶ. Ἐπὶ τῇ τὸν μέγαν Φασὶ γένε-
 σθαι κατεκλυσμόν. ἔπειτα σωθῆναι λέγει τὸν Εἰ-
 σιθρον, πρὸς παγγείλας αὐτῶ τῶ Κρονίῳ π
 ἐσόμενον, καὶ ὅτι πρὸς ἡκεῖνα ὑπηγάσεσθαι λάρνακα.
 καὶ ὁμῶς πλεονῶς, ἐρπετοῖς τε καὶ κλήρεσι πλεῖν ἐν
 αὐτῇ: hæc illi. Si jam ad Ægyptios, antiqui-
 tate Chaldæis non impares, descendere
 lubet, etiam apud eos vetulas ad colum
 de

de diluviis sermocinari audire licet, & quidem inter alia duo, unum sub Hercule & Prometheo Ægyptiis menstruū: alterum trimestre sub Proteo Ægyptio memorantur. Græcos si adhuc consulere placet, non solum ipsi, sed simul cum eis Romani, duo celebriora eorum referunt diluvia. Primum bimestre in Achaja sub Ogyge Attico, Ogyge illo prisco Phoronei æquali (cujus ætate etiam unum diluvium novimestre contigisse fertur quodq; cum nostro in temporis circumstantia maxime convenit) 400 fere annis recentiore, de quo Eusebius in Præpar. Evang. lib. 9. Plat: in lib. 3. de leg: item in Timæo, Warro lib. de pop. Rom: &c: alterum in Thes-salia trimestre sub Deucalione Promethei & Pandoræ filio ejusq; sorore Pyrrha Epimethæi filia. Hujus diluvii memoriam apud Græcos refert Lucianus, in lib. de Dea Syria, cum de templo vetustissimo quod Hierapoli erat, agit prolixius quam ut mea pagina capiat: de quo etiam Græci apud Salmasium ita nu-

gantur γενομένους τῷ κατεκλυσμῷ τῷ ὑπὸ Διὸς
καλίῳ. πάντες διεφθάρουσιν. Ἀποξηρανθείσης
δὲ τῆς γῆς, ὁ Ζεὺς ἐκέλευσε, τῷ Προμηθεΐ καὶ Ἀθηναίᾳ
εἰδῶλα ἀγαπᾶσαι ἐκ τῷ πηλῷ καὶ περὶ καλεσά-
μεν. τὰς ἀνέμους ἐμφυσῆσαι, πᾶσιν ἐκέλευσε καὶ
ζῶντα ἀποτελέσαι. Meminit & hujus Plu-
tarch. in lib. de solert: animal: item Virgi-
lius passim, Pausanias & alii: optime vero
& vivo quasi colore, id depingit Ovidius
lib 1 Metamorph: fab 7: Sed quæ omnia,
si adducerem, רבס נשנן רמח רנא sinus
non ferret librum meum, ut adhuc semel a
Rabbinis verba mutuer. Qui jam ex fœ-
dere, Deum inter & Noachum inito iri-
deq; confirmato, ex Gen. 9 v. 11 & seqq;
nullum diluvium universale, qualia ta-
men ab autoribus circumferuntur, con-
tingere postea potuisse, persuasum ha-
bet, ille, hæc recensita diluvia, si non in
totum ficticia & ab illo universali per
narrationes orta, saltem particularia fu-
isse, facilis dabit, qualia naturæ fati, ut
impullui ventorum, sive impressioni
sideris & materie, mare proxime am-
bientis, vehementibus imbribus & ni-
vium

vium resolutionibus & liquefactionibus, suam debent originem: Quale est anniversaria & menstrua, sole in sidere cancri & Leonis, Nili exundatio, ex nivibus montium Lunæ liquefactis suos trahens liquores. Quale etiam sub Carolo V. imperatore Germano in Hollandia & Zelandia anno Dni 1531. & aliis in locis sæpe contigisse perhibetur. Porro patebit aliqua ratione ex sequentibus momentis, diluvii universalis apud omnes fere gentes, manifesta adparuisse vestigia. 1. quod easdem ubique agnoscunt causas impellentes; gigantum enim libidines & feritatem & cœlestium iras, Euseb. & Berosus in lib. jam citato: raptus, cædes, gigantomachiam & Saturni indignationem Ovidius in lib. Metaph. 1. fab. 5. 6. & 7. Commemorant. 2. eædem causæ secundæ apud auctores frequentantur quæ apud Moysen, mare scilicet & aër. 3. Eædem causæ conservationis quorundam, justitia Noachi: pariter Deucalionis, juxta illud Ovidii in loco citato:

40
*Non illo melior quisquam, nec amantior equi
Vir fuit, aut illa metuentior ulla Deorum.*

4. Medium conservandi ubiq; idem: Jo-
sepho & Eusebio nunc *πλοῖον* nunc *λάραξ*,
Mosi vero arca, quin & 5. nomina serva-
tarum personarum, ut: *Πη*, *Ξίσυθρος*, O-
gyges & *Δευκαλίων*: item locorum con-
servationis, ut montes Ararath, mon-
tes Gordiæi, Baris super Minyada,
Parnasus &c. diversis linguis, si non
plane idem significare, saltim eidem
subjecto à diversis adtributis imposita
esse, quam plurimi existimant; audiamus
Platonem in Critia hac de re sic disse-
rentem *μη πολλάκις ἀκρόντες ἑλληνικὰ βαρ-
βάρων ἀνδρῶν ὀνόματα θαυμάτητε, τὸ γὰρ αἰ-
ῶνον αὐτῶν πεύσεσθε. Σόλων ἐπινοῶν εἰς τὴν
αὐτῆς πόλιν κατὰχρησάσθαι τῷ λόγῳ Δρα-
κονθαιόμενον* τὴν τῶν ὀνομάτων δύναμιν, εὖ-
ρε τὰς γε Αἰγυπτίους, τὰς πρώτας ἐκείνας αὐτὰ
γράψαντας, εἰς τὴν αὐτῶν φωνὴν μετενενοχό-
τας αὐτοὺς δὲ πάλιν ἐκάστη τὴν Δράκοντιαν ὀνόματος
ἀναλαμβάνον, εἰς τὴν ἡμετέραν ἄγων φωνὴν ἀ-
πεχράφετο. Et de Noacho & Deucali-
one differte Philo in lib. de præmiis &

pre-

pœnis: τῷτον inquit, ἑλληγες μὲν δευκαλί-
 ωνα, Καλδαῖοι δὲ Νῶε ἐπονομάζουσιν ἐφ' ᾧ τὸν
 μέγαν κατακλυσμὸν συνέβη γενέσθαι. Sic ita-
 que Alexander Polyhistor in Euleb: I-
 saacum græce vocat γέλωτα, sic πρὸς a-
 pud Hebræos à consolatione, Chaldæ-
 os a πρὶν poste seu limine (quod a πρὶν
 moveri quia in eo janua movetur) εἰσ-
 θρας per ἀναδύπλωσιν apellatus creditur
 Gerh. Wossio in lib. i. de Orig. Idol: cap. 18.
 quia sicut limen seu postis & extra & intra
 domum conspicit, sic Noachus, priorem
 & posteriorem vidit mundum, unde
 fortasse Latinis Janus (nisi forte a πρὶν
 vino, cujus inventor communiter est
 creditus, illud commodius derivetur)
 bitrons dici cœpit. Et sic de cæteris.
 6. Conveniunt diluvium universale,
 & diluvia gentilium in nuncio ces-
 santis diluvii. Fabulam de corvo, vi-
 de apud Hyginum in lib. 2. Astron.
 & plenius apud Ovidium Fast. lib. 2.
 Columba Noacho nunciavit cessasse plu-
 vias & aquas, pariter Deucalioni, ut est
 apud Plutarchum in lib. de solertia animæ:

δευκαλίανί φασι πείσθαι ἐκ τῆς λάρνακος
 ἀφιεμένην δὴλωμα νέεσθαι, χειμῶνος μὲν εἶσιν
 πάλιν ἐνδυομένην, ἐυδίας δ' ἀποτάσσειν. Item a-
 pud Abydenum aves in genere Xisu-
 thro diluvii cessantis nunciæ referuntur,
 quam historiam ex Eusebio modo adduxi.
 Ex his inquam, omnibus, constat, famam
 diluvii universalis, ad omnes gentes avo-
 lasse. Unde mirari subit, nullum horum
 Augustino in mentem venisse, cum in
 lib 18 de civ. Dei cap 8. scriberet, uni-
 versalis diluvii nullam vel in Græca vel
 Latina historia audiri mentionem; cum
 tamen eum, vel unius Josephi Flavii me-
 minisse oportuerit, qui in libro toties me-
 morato adducit Hieron: Ægyptium, Ni-
 colaum Damalcenum, Berolum, Mna-
 seam Phœnicem & alios prolixè de di-
 luvio universali narrantes: Vel si ipsi fi-
 dem adhibere piguisset, saltem scriptores
 Ecclesiasticos, ut Euseb: in Chron; qui A-
 lexandrum Polyhistora, Molona, Eupo-
 lemmum, &c de hoc diluvio introducitur dis-
 putantes, & Lactantium, qui, non ex chri-
 stianorum modo, verum omnium gen-
 tium

tiū consensu, in lib.2. de Orig. Err: scribit:
constare inter omnes, factum esse diluvium
ad perdendam tollendamque ex orbe terra ma-
litiā) audire debuisset. Et quidni potuit
 in Chaldæa & Assyria, patria sede Patri-
 archarū, In Ægypto, loco commoratio-
 nis Jacobi & populi Dei, tum in Phœni-
 cia, vicinâ Palæstinæ regione, deniq; in
 Græcia, a Phœnicibus omni fere scientiâ
 inluminatâ, per commercia & conver-
 sationes, fama cataclysmi universalis
 adolescere. Jam itaque & diluvii inter
 gentes vestigia fuisse & meum de diluvio
 universali scriptum claudio ad portumq;
 me adplico, sed tamen antequam guber-
 natori meo, Deo T. O. M. pro reditu
 gratias solvam, unum de tribus subjectis,
 a meo negotio non alienis, prædicatum,
 de *vini usu* scilicet, *montibus & Iride*
 quod ante diluvium extiterint, adsertum
 esse volo; vale itaque mare, ave terta!

Integra quod potuit mea puppis tangere arenam
Nec perit madidis valde agitata notis,

Christe Gubernator sic auguror ipse stetisti:
 Tu cynosura ejus tu quoque rector eras.
 Propterea laudes tibi nunc cantabo perennes
 Pergratos JESU nunc tibi Mitto Sonos!
 Sit Itaque:

Ad
 Illuviam Universalem,
 Literatissimi

DN. MICHAELIS SADELII,
 Fautoris & amici honorandi.

Spe quàm pascit amœna sui quàm silvula campo
 Succrescens, lusus dans oculisque citos;
 Tam feriet mentes & mox revocata voluptas,
 Occumbens ferro cadua præda gravi:
 Sic indigna dabant præstantes viscera foetus
 Foetus sed miseros, queis data curta dies;
 Scilicet e sinu quod turbida prodidit unda,
 Surpuit hoc iterum Deucalionis aqua.
 Silvula grata fuit preciosis consita plantis
 Quin quoque multiplici facta subinde pede.
 Quo humiliore igitur surrexerit orbis hiatu
 Indeque succrescens iverit in cumulos;

Tri-

*Iristior est finis descendaque funera pulcro,
Pyxide ceu promit docta Minerva tibi:
Cantica jam nuper morituro cycnea mundo
Citaſti, quorum tradis et ipſe typum.*

Alludeb.

JOH: Tälpo/ S. F.

*E*st hac in primis veterum sententia clara,
Cuiq; suum pulcrum: comprobat ecce suo
Facto, Sadelius Musarum castra secutus,
Qui quoque virtutem sedulitate colit.
Cuiq; suum pulcrum, bona dum corrådere tentat
Dives, sint quamvis pernicioſa satis
Cuiq; suum pulcrum, quando vorat omnia lurco
Amiſſisq; bonis mox miser ille manet.
Cuiq; suum pulcrum, juvenũ dum fervida semper
Ætas, est damni, est immemor ipsa sui,
Gaudet equis, canibus, ſectatur ſæpe puellas
Hoc opus hic labor est, cetera non referam.
Quid tibi ſit pulcrum, Doctiſſime Sympatriota
Sat probat hicce dies, nunc & opella tua.
Dulces deliciae ſunt, indigilare Camœnis
Doctis, ergo, tibi quæ facienda facis
Umbras quum captant ſtupidi titulosq; fugaces
Sympatriota tibi, Nomen & Omen erit

Adplaudebatur

GABRIEL HARTMAN

Auſtro Finl; (Ue

U^t DELIS Astripotens hominum olim crimine
lesus

Secla priora feris undiq; merfit aquis
Materiem hanc calamo tu docto volvis amice
Musasq; assiduo te coluisse doces.

Ergo Pierium nunc Pergito scandere culmen
Quo tua te doctum docta Minerva vocat
Illic Pierides jam nectunt candida feta,
Ut lauru Aonià tingat Apollo caput.

Animi affectu quam adparatu
verborum prolixior gratulatur

JOH. Pihlmann. I. F.

U^t calamo docto, fontes inquiris aquarum,
Queis perit mundus, succubuitque prior:
Sic quoque Pegaseas Præceptor pergis ad undas,
Aonioque caput fonte refers madidum:
Perge ita perge precor, celsum quod scandere
culmen

Affedas; voveo, commodà mille feras!

Apposuit

OLAVS Wång

